

## 15. Jun. 1845

### FACTS

Date:

15. Jun. 1845

Page number:

Dagbog E, side 35-39

### TRANSCRIPTION

Søndag 15 Juny Coeln

O! Jeg har forslugt mig paa Coeln idag; hvor skal jeg dog finde Rede i Alt det, jeg har seet. Ja, da det er nødvendigt at holde sig til Noget, da man ikke kan have Alt, saa vil jeg her ogsaa kun notere, hvad der især har interesseret og efterladt et bestemt Indtryk; og det er snart gjort. – Jeg kom ogsaa •36• hen i Musæet<sup>1</sup> som det hedder; men med Stolthed kunde jeg tænke paa den Orden og Nethed, hvormed vore Samlinger i Kjøbhvn [overstreget: ere] optræde. Jeg saa en Suite Værelser med Malerier, og foer med sædvanlig Malergraadighed gennem et Par af dem; dog snart vendte jeg tilbage til det andet Værelse, hvor en Deel Hoveder strax havde været mig paafaldende og senere fængslede mig saalænge jeg var der, desværre kun en Timestid; og saa til sidst foer jeg gennem de øvrige Stuer, som saa ud til at indeholde meget Middelmaadigt, om der var meget Godt ogsaa veed jeg ikke; men jeg stødte til sidst paa to nye Billeder: Kongen af Preussen til hest, heel Figur i naturlig Størrelse med Adjundanter omkring. Stykket behagede mig ikke – dersom det er af Krüger,<sup>2</sup> da gjør det mig ondt. Det andet var det vidt bekjendte: die trauerde Juden af Bendemann;<sup>3</sup> men lad ham bruge som Skjærmbær, at han kun var 18 Aar, da han malede det. O Gud, hvor er vi dog fattige! see nu disse overdrevne ideale Hoveder – hvor kolde, hvor hule, hvor kunstigt construerede efter alle Skjønhedsregler, hvor gennemreflekterede! Og skal al den Idealitet, der for mig er saa livløs, skal den nogensinde kun- •37• ne erstatte mig den Ærlighed, Troskyldighed i Opfatning, det Liv og den Sandhed i Fremstillingen, som udmærker de gamle Kunstnere, og som jeg her atter gjenfandt i en heel Deel Billeder, som jeg aldeles ikke er istand til at betegne nærmere. Ikke noget Navn var vedføiet, end ikke et Nummer, der kunde tyde paa et Catalog, slet Intet var der uden de blotte Billeder, overladte til dem selv og Publicums Naade; thi Ingen var her tilstæde for at have Opsyn. Jeg vil kun tilføie: at jeg gjættede, det maatte vel være Billeder af den gamle cöllnske Skole, men, med hvad Ret.

Domkirken. Hvorfor ikke nævne dette Vidunder fra Middelalderen først? for den var mig for drøi; den overvældede mig saa reent, at Taarnet, skjøndt det nok endnu ikke har naaet mere end  $\frac{1}{4}$  af sin rette Høide, var i Grunden det eneste jeg kunde nyde som et samlet Hele, og som jeg fandt overordentlig deiligt. Choret kunde jeg ikke saaledes gaa ind paa strax, det forekom mig næsten altfor sammenmakket, og indvændig smagte det mig hist og her saa grumme moderne, saa det gik ligesom en Anelse igennem mig: at Bygningen er som Ruin interessantere, end den •38• som færdig vil blive. Dog er det saa langt fra, at jeg vover at have ringeste Mening om Hr Zwirners<sup>4</sup> Dygtighed, eller om dette hele colossale Foretagende, der med Glasmalerier, chatolsk Messe, Damesang, [overstreget: og] fuld Janitscharmusk, Orgel, Processioner, Røgelse og en stor Menneskemasse gjorde et saa overvældende Indtryk, at jeg glad i

Tanken gaaer tilbage til Münster, hvor Gothik først trådte mig stærkt men dog saa venligt imøde. Det er vist et daarligt Resultat af Cölln, og jeg gruer næsten for Strassburg, om det ikke der skal gaa bedre. –

Raadhuset. Ogsaa en gothisk Bygning, som man sagde mig fra det 13 Aarhundrede, hvad jeg næppe havde troet, om jeg tør tale om Tro i slige Sager. Men den kan man dog overkomme. – Desuden saae jeg flere Kirker, blandt andet: Ursula, hvor jeg spurgte, for at faae lidt Oplysning om de Billeder, som Høyen har vist os Lithographier efter (jeg troer de var af Hemmeling ) men man vidste ikke om noget saadant Skriin.<sup>5</sup> – I Domkirken fik jeg ikke at see et gammelt Bildd bag Alteret, som Capt Læssøe<sup>6</sup> saa meget paalagde mig, men der var Ingen, som kunde lukke op, da ogsaa det benyttes til at presse Penge ud af Folks Lommer. Panorama og Diorama med Torden og Pladskregn, der tilsids[t] lød som man hældte Vand med Spande vil jeg ikke videre bryde mig om at huske, undtagen for saavidt, at Localet til det Brug var saa net indrettet og saa anstændigt. For at see disse to sidste Sager gav jeg – 10 Sgr

---

<sup>1</sup> Kölns bymuseum, grundlagt i 1824 og i 1861 omdøbt til Wallraf-Richartz-Museum.

<sup>2</sup> Franz Krüger (1797-1857), tysk portræt- og dyremaler, der havde udført flere rytterportrætter af kong Friedrich Wilhelm III (1770-1840) og Friedrich Wilhelm IV (1795-1861).

<sup>3</sup> Eduard von Bendemann (1811-1889), tysk maler, hvis maleri Die trauernden Juden in Exil fra ca. 1832 tilhører Wallraf-Richartz-Museum, Köln.

<sup>4</sup> Ernst Friedrich Zwirner (1802-1861), tysk arkitekt og leder af domkirkebyggeriet i Köln 1833-1861.

<sup>5</sup> Lundbye tager her fejl, idet han tydeligvis tænker på Hans Memlings berømte Ursula-skrin i Skt. Johannes-hospitalet i Brügge. Han fik siden skrinet at se 28.-29. juni 1846

<sup>6</sup> Kaptajn Werner Hans Frederik Abrahamson Læssøe (1811-1850), bror til Lundbyes malerkammerat Thorald Læssøe. Det omtalte maleri må antages at være Stephan Lochners altertavle, der endnu findes i domkirken, og som Lundbye fik at se på hjemrejsen (se dagbogen 19. juni 1846).

Coeln 14 Juni 75. Lørdag.

från holländischen Kl. Kl. 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub>.

Jeg reiste med dampskibet Kl. 4 fra Düsseldorf,  
og kom først her omto Kl 12 om Aftenen. Veien  
hæder intet Interessant mens det var dag, saa  
Natmen lod mig kenne en deilig, salmedgang  
og senere et smukt Maaskeim. Engang saa  
jeg Maaske i sin tykke, sorte Huelning, det saa  
gæst ind. Men en Overraskelse havde jeg dog;  
som jeg i: Her saa Daktet, smigende fra sin  
Pike, herer jeg ved Liden af mig En sige: det  
hever jeg aldrig troet, at Navn havde saameget  
Værdi: — gaa dansk! det var de første danske  
Ord jeg hørte, siden jeg forlod Fæmme i Altona.  
Og da jeg skulde see til, da var det Kammerherre  
Lind og hans Lige sin: klippespræster Lohr.  
sted, som reiste sammene til Ems. Jeg har  
i to Dage seet: Lohr med en gode eren  
Rader og hans Hone, samme Folk, som jeg  
gjern følger med; men min kan det vel ikke  
være sigderligt længere. — Jeg gæfter Tost — 4 L. 16 gr.

Søndag 15 Juni Coeln

O! jeg har forstaaet mig paa Coeln i dag;  
nu skal jeg dog finde Nede i Alt det, jeg har  
seet. Ja, da det er nødvendigt at holde sig til  
Noget, da man ikke kan have Alt, saa vil  
jeg her ogsaa kin notere, hvad der især har  
interessert og efterladt et bestemt Indtryk;  
og det er snart gjort. — Jeg kom ogsaa

ken: Minsæet som det hedder; men  
med Hætted kunde jeg tænke paa den Or-  
den og Næthed, hvormed høje Samlinger  
i Kjøbenhavn ~~er~~ optræder. Jeg saa en Læste  
Værelse med Malerier, og faa med saa  
vanlig Malergræssighed gennem et Par  
af dem; dog snart vendte jeg tilbage til  
det andet Værelse, hvor en Læst flaveres  
strax haardt vendt mig paafaldende og  
senere fængslede mig saalænge jeg var  
der, desuovet kim en Times tid; og  
saa til sidst fores jeg gennem de øvrige  
Stuer, som saa ind til at indeholde meget  
Middelmaadigt, om der var meget godt  
ogsaa ved jeg ikke; men jeg stødte til: Det  
paa to nye Billeder: Mønter af Prin-  
sen tilhest, heelt Figur i naturlig Stor-  
relse med Adgærdenter omkring. Stykket  
behagede mig ikke — desuovet det er af  
Kunsten, da jeg det mig ondt. Det andet  
var det Litteraturhistorie: Den travende Jæger  
af Bændemann; men lad ham bringe  
som Skjærbriet, at han kim var  
18 Aar, da han maalede det. Og end, hvor er  
i dag færdige! se min disse overdrevene,  
ideale Flaveres — hvor kaldt, hvor hule,  
hvor kinstigt konstruerede efter alle Skøn-  
hedsregler, hvor gennemreflekterede!  
Og skal al den Idealitet, der for mig  
er saa lille, skal den magesimle kim

ne erstatte mig den Oplighed, Troshyldig-  
hed i Opfatning, det Liv og den Sandhed.  
Fremstillingen, som indmærker de gamle  
Kunstere, og som jeg hæv atter gjenfandt  
i en heel Deel Billeder, som jeg aldeles ikke  
er istand til at betegne mere. Ikke  
nogen Navn var vedføjet, end ikke et Min-  
nen, der kunde tyde paa et Catalog, selv  
Sindet var der inden de hvide Billeder,  
overlode til den selv og Publikum  
Naade; thi Vingen var hæv tilstedes for  
at have Opsyn. Og vil kun tilføje: at  
jeg gjettede, det maatte vel være Billeder  
af den gamle celtiske Skole, men, med  
hvad Ret.

Dom kirken. Hvorfor ikke nævne dette  
Vidunder fra Middelalderen først? for  
den var mig for dæm; den overvældede  
mig saa meget, at Tæmnet, skjønt det nok  
endnu ikke har været mere end en 1/4 af  
sin rette Klæde, var i Grunden det eneste  
jeg kunde nyde som et samlet Hele,  
og som jeg fandt over endent lig deligt.  
Skjønt kunde jeg ikke saaledes gaa ind  
paa strøg, det forekom mig næsten  
altfor sammenmalt, og indseende  
smagte det mig lidt og blev saa grum  
me moderne, saa det gik lige som en  
Aabel igennem mig: at Bygningene  
er som Givne interessanter, end den

som pærdig vil blive. Dog er det saa  
laamt for, at jeg sovner at have ringeste  
Mening om Mr Guirners Dygtighed, eller  
om dette hele calasale Foretagende, der  
med Glasmalerien, chataisk Messer,  
Damesang, & fuld fanit, charminisk,  
Orgel, Processioner, Nøjelse og en  
stor Menneskemasse gjorde et saa over-  
vældende Indtryk, at jeg glad i Tanken  
gæver tilhæve til Münster, hvor Gøttike  
først traadte mig stærkt men dog saa  
venligt imøde. Det er vist et temmeligt  
Resultat af Gøllen, og jeg græver næsten  
for Strafburg, end det ikke der skal gaa  
heda. —

Paadomsot. Ogsaa en gøttisk Bygning,  
som man sagde mig for det 13 Aarhund-  
rede, hvad jeg neppe havde troet, om jeg  
tale om To i slig Tager. Men der kan  
man dog overkomme. — Desuden saa  
jeg flere Kirker, blandt andet: Ursula,  
hvor jeg spurgte, for at faa lidt Oplysning  
om de Billeder, som Klöner har vist os  
Lithographier efter (jeg troer de var af Heme-  
meling) men man vidste ikke om noget  
saa godt Skind. — I Domkirken fik  
jeg ikke at see et gammelt Billede hug af  
teret, som Lept Lessac saa meget paa  
lagde mig, men der var Ingen, som

hinde lukke op, da ogsaa det benytttes til  
at presse Penge ind af Folke Lomme.  
Panorama og Diorama med Torden  
og Pladskrig, der tilhids lød som man  
holdt Vand med Spande vil ej ikke vid-  
ne bryde mig om at tænke, indtagen  
for saavidt, at Laalet til det Børn saar  
saa net indrettet og saa anstændigt.  
For at see disse de vidste Lager gav jg -

Mandag 16 Juni 1844

Med dampvogn kl 6 imorges til Aarhuus -

Droske til Bane gaarden -  
Lod Damkirken: Aarhuus, Magdalene Kirken,  
N. calay Kirken, Raadhuset, Lohsberg med en  
smuk Mds. og en Mind. stette om Napoleons  
Naradretse. Der Raadhuset: Kaiseraleen var  
Napoleons Portrait, Copi af Berichet og Josephine  
Original Dabert la feire. Stort Maleri af  
Berichet. Damkirken er forkundet af Parig  
stiens Tilsetninger. Omviser, Drithpenge, Hef  
fe og Middeysmaad, samt et Billed af Kirken  
helst sig til - - -

Hjemtoven paa Jernbanen og Droske/sammen  
mid Redets)

Passet iseret til Galden og Frithpenge Lofte  
min Hæftelaa. repareet - - -  
et Par Stooler ligelodes - - -  
for Vadok - - -

et Bane til Danmarks (Meder og Færbløje)

Regning: Værsthuset. gym. Holländische Hof.

Gallen blev mig et stort Sted.

10/4

1th. 17/4

1th 18/4

1- 5-

10-

6-

2-

8

12-

3- 10-

Tum 9-8